

מסורת הש"ס

א (בספרות ט, ב, ג) צרסות סד, א (צ"ב) ובגלן בתחל קמה, ד) בדפיו רבא, ט) ובכרסות פ' רשיי שהיה רב יוסף הילך צמת הוספא, ו) כ"ש מ"ז:

תורה אור השלם

1. גם אהבתם גם שנאתם גם קנאתם כבר אברה וחלק אין להם עוד לעולם בכל אֶשֶׁר נַעֲשֶׂה תחת השָׁמַשׁ:

קהלת ט ו

2. האויב תמו וְרַבּוֹת לַנֶּחֶץ

וְעַיִרִם נִתְּשֶׁת אֲבִיר וְזָרִם הָקִיר:

תהלים ט ז

אמר ליה האויב תמו חרבוס לנפא דמשמע אע"פ שכבר ממו חרבות לנפא ואין יפה להזכירס: **אפי' רבי דעניו הוה**. הכא לא נהוג ענותותא יתירא דאמר משום רבי מאיר ולא ראה לומר בהדיא אמר ר"מ: **סיני עדיף**. מי ששנה משנה וברייתא סדורין לו כמניתן מהר סיני: **אמר עוקר הרים**. דחריף ומפולפל בתורה אע"פ שאין משנה וברייתא סדורין לו כל כך: **רב יוסף**. קרו ליה סיני לפי שהיו משניות וברייתות סדורות לו כמניתן מהר סיני אבל לא היה מפולפל כרצה: **הכל לריבין למרי חטיא**. כלומר רב יוסף הוא מרי חטיא שמשנה וברייתא סדורין לו מפי השמועה כמניתן מהר סיני דמשנה וברייתא אלוהון דהלכתא: **אומנא לניסיה לא קרא**. שלא ראה לנהוג שררה בעלמו כל אותן השנים שמלך רצה אפילו צהאי שרירותא שלא רצה

כהן משיח פרק שלישי הוריות

יד. תוספות הרא"ש

אפי' אומנא לביתיה לא קרא. הרבה מהמון עם הולכין לבית האומן להקין דם. והנכבדים קוראים לאומן ובא לביתם וכ"כ השפיל עצמו שלא רצה לקרוא את האומן לביתו. ורב האי גאון פ' כד שלחו מותם סיני עדיף והשפיל רב וסוף עצמו ולא רצה לנהוג שררה בפני רבה היה חולק לו רבה כבוד ואפי' מקין דם לא קרא אותו לביתו לפי שהיו עושין כל צרכו בביתו של רבה. והרמ"ה ז"ל פ' כך הואיל שהשפיל רב יוסף את עצמו ולא רצה לנהוג שררה בפני רבה הניחא זכות ענותותו עליו ועל אנשי ביתו שלא חלה אחד מהם כל השנים שמלך רבה ואפי' אומן להקין דם לא קרא לביתו. והרין פירוש מסכתר לן: אבי ורבא ורבי זירא ורבה בר מתנה הוו יתבו בהדדי והוו צריכי רישא. כלומר היו צריכין למנות ראש עליהם לאותה שעה כדי שישנה להם ויסדר להם משניות וברייתות והם יקשו לו ותוא מתוך ולפי שהיו כלם חכמים ונבונים ראויים להיות ראשים ולא אחד מהם כפוף לחבריו ולא היה אפשר לאחד מהם למנות את השני כדי שלא יתקנאו בו שלישי או רביעי. לפיכך אמרו כל מאן דאמי מלתא ולא מפרכי להי רישא. אמר כל חד

מניינו מלתא (דכל תוה) (דכולהון) אפריך ואילו דאביי לא אפריך חזייה רבא לאביי דגבה רישא. כלומר ראה לו הרמת ראש והצהלת פנים מחמת דלא אפריא ליה מלתא אמר ליה נחמני פתח ואימא דרור לסקנן דמן שמיא מסקי לך רבותא. ופי' רב האי גאון ז"ל א) דאביי נחמני שמו ומפרשי' בכמה דוכתי בנמרא ונקטי' (בן ד) רבנן דבר אחוזיי דרבה בר נחמני תוה וחלמירו וכיון דהוה שמו נחמני כשם אבותי דרבה לא תוה קרא לו בכל שנותיו נחמני בשם אבותי אלא דהוה קרא ליה אביי בלשון אומי כאדם שקורא אבי וסליק ליה אביי. וכיון שהיה מן האבות והגדולה קרייה רבנן הכי עכ"ד ז"ל: איבעיא להו רבי זירא ורבה בר מתנה הי מניינו עדיף. נפיק מינה להוכיז ומתורמי כוו ומצטרף עלמא לתור מניינו ובעיא הי מניינו עדיף. והשתא מפרש (מזה) [מדה] דלכל חד מנייהו. ר' זירא חריף ומקשה מתוך פילפולא היה יודע להקשות ולתרוץ (מי לא) [מידן] הוה ידע לאסוקי שבעתותא אליבא דהלכתא רבה בר מתנה מתון ומסיק כלומר לא היה מפולפל וחרף כ"כ להקשות ולתרוץ מיד אלא שוהה ומעיין יפה עד דמסלקא ליה שבעתי' אליבא דהלכתא מאי הי מניינו עדיף וסלקא בתיוקין:

הדרן ערך בהן משיח וסליקא לה מסכת הוריות

אחר השלמת המסכתא יאמר זה ויועיל לזכרון בעזרת השם יתברך

(*) הדרן ערך מסכת הוריות והדרך ערך. דעתן ערך מסכת הוריות ודעתה ערך. לא נתנשי מינך מסכת הוריות ולא תתנשי מינן לא בעלמא הדין ולא בעלמא דאתי: יאמר בן שלשה פעמים ואחר כך יאמר:

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואֵלֹהֵי אֲבוֹתֵינו שְׁתֵּהא תוֹרָתְךָ אֲמָנוּתֵנוּ בְּעוֹלָם הַזֶּה ותהא עמנו לְעוֹלָם הַבָּא. (* חֲנִינָא בר פפא בר פפא נַחְמָן בר פפא אחאי בר פפא אבא מרי בר פפא רפרם בר פפא רכיש בר פפא סורקב בר פפא אדא בר פפא דרו בר פפא:

הַעֲרַב נָא יי אֱלֹהֵינוּ אֶת דְּבָרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ וּבְפִיפּוּיּוֹת עִמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל. וְנִהְיֶה בְלָנוּ אֲנַחְנוּ וְצִאֲצָאִינוּ וְצִאֲצָאֵי עִמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּלָנוּ יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלומְדֵי תוֹרָתְךָ: מֵאִוִּרְבֵּי תַחֲכַמְנֵי מִצּוּתֶיךָ כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי: יְהִי לָבִי תַמִּים בַּחֲקֶיךָ לְמַעַן לֹא אֲבוּשׁ: לְעוֹלָם לֹא אֶשְׁכַּח פְּקוּדֶיךָ כִּי בָם חִייתִנִּי: בְּרוּךְ אַתָּה יי לְמַדְנֵי חֲקֶיךָ: אָמֵן אָמֵן סֵלָה וְעַד:

מודים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֵלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ שֶׁשִּׁמַּת חֻלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ וְלֹא שִׁמַּת חֻלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי קָרְנוֹת. שְׂאֲנוּ מִשְׁכִּימִים וְהֵם מִשְׁכִּימִים. אֲנוּ מִשְׁכִּימִים לְדְבָרֵי תוֹרָה וְהֵם מִשְׁכִּימִים לְדְבָרִים בְּטָלִים. אֲנוּ עֹמְלִים וְהֵם עֹמְלִים. אֲנוּ עֹמְלִים וּמַקְבְּלִים שָׂכָר וְהֵם עֹמְלִים וְאִינּוּ מַקְבְּלִים שָׂכָר. אֲנוּ רְצִים וְהֵם רְצִים. אֲנוּ רְצִים לַחַי הָעוֹלָם וְהֵם רְצִים לְבָאֵר שַׁחַת. שְׁנַאֲמַר וְאַתָּה אֱלֹהִים תוֹרִידֶם לְבָאֵר שַׁחַת אֲנָשֵׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא יַחֲצוּ יְמֵיהֶם וְאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ:

יהי רצון מלפניך יי אלהי בָּשֶׁם שֶׁעֲזַרְתָּנִי לְסִים מַסְכַּת הוֹרִיּוֹת בֵּן תַּעֲזוּרֵנִי לְהַתְּחִיל מַסְכַּתוֹת וּסְפָרִים אַחֲרִים וּלְסִימָם לְלִמּוּד וּלְלִמּוּד לְשׁוּמּוֹר וּלְעֲשׂוֹת וּלְקִים אֶת כָּל דְּבָרֵי תִלְמוּד תוֹרָתְךָ בְּאַהֲבָה. וְזָכוֹת כָּל הַתְּנָאִים וְאֲמוּנָרָאִים וְתִלְמִידֵי חֲכָמִים יַעֲמוּד לִי וְלָזְרַעִי שְׁלֹא תִמוּשׁ הַתּוֹרָה מִפִּי וּמִפִּי זָרַעִי וְזָרַע זָרַעִי עַד עוֹלָם. וְתַתְּקִים בִּי בְּהַתְּהַלֵּךְךָ תַּנְחָה אוֹתְךָ בְּשִׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלַיךָ וְהִקְיֹצוֹת הִיא תִּשְׁחִיף. כִּי בִי יָרְבוּ מְקִיף וְיוֹסִיפוּ לָךְ שְׁנוֹת חַיִּים: אוֹרְךָ יָמִים בִּימִינָה בִּשְׂמֹאלָהּ עֶשֶׂר וְכְבוֹד: יי עוֹז לַעֲמוּ יִתֵּן יי יִבְרָךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם:

יִתְגַּדֵּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעֻלְמָא דְּהוּא עֵתִיד לְאַתְחַדָּתָא, וּלְאַחֲזֵא מַתְּיָא, וּלְאַסְקָא לַחַי עֻלְמָא, וּלְמַבְנָא קַרְתָּא דִּירוּשָׁלַם, וּלְשִׁכְלַל הִיכְלֵיהּ בְּגוּה, וּלְמַעַקֵּר פּוּלְחָנָא נּוֹכְרָאָה מֵאַרְעָא, וּלְאַתְבָּא פּוּלְחָנָא דְּשִׁמְיָא לְאַתְרֵיהּ, וְיִמְלִיךָ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמַלְכוּתֵיהּ וּיְקַרְיָה, וְיַצְיַחְמָא פְּרָקְנָהּ וּיְקַרַּב מִשְׁיחֶהּ. בְּחִיבּוֹן וּבִיוִמִיכוֹן וּבְחַיִּי דְּכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּעֻגְלָא וּבְזָמֵן קָרִיב, וְאִמְרוּ אָמֵן. יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּא מְבָרַךְ לְעוֹלָם וּלְעוֹלָמֵי עֻלְמָיָא. יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאֵר וְיִתְרוֹמֵם וְיִתְנַשֵּׂא וְיִתְהַדָּר וְיִתְעַלָּה וְיִתְהַלָּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. לְעֻלָּא מִן כָּל בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא תִּשְׁבַּחְתָּא וְנַחֲמָתָא דְּאִמְרִין בְּעֻלְמָא, וְאִמְרוּ אָמֵן: עַל יִשְׂרָאֵל וְעַל רַבָּנָן, וְעַל תִּלְמִידֵיהוֹן וְעַל כָּל תִּלְמִידֵי תִלְמִידֵיהוֹן, וְעַל כָּל מָאן דְּעָסְקִין בְּאוֹרֵיתָא, דִּי בְּאַתְרָא (קֻדִּישָׁא) הָדִין וְדִי בְּכָל אֶתֶר וְאַתֵּר, יְהֵא לְהוֹן וּלְכוּן שְׁלָמָא רַבָּא חָנָא וְחֻסְדָּא וְרַחֲמֵי וְחַי אֲרִיכִי וּמוֹזוּי רִיחִי וּפְרָקְנָא מִן קֳדָם אֲבוּהוֹן דִּי בִשְׁמִיָּא וְאַרְעָא וְאִמְרוּ אָמֵן: יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמִיָּא וְחַיִּים טוֹבִים עֲלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאִמְרוּ אָמֵן: עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמִרוּמָיו הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עֲלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

(*)(פי' הגון על זה תמצא בס' החיים שחיבר אחי הגאון מהר"ל מפראג בס' זכיות ח"א פ"ג]

()**(נכסיומא וסוף תשובת הרמ"א ז"ל וכן בסוף יש"ש צ"ב כחזו רמזים על הכרת שמות הללון:

^[1] אפי' אומנא לביתיה לא קרא
הרבה מהמון עם הולכין לבית האומן להקין דם
והנכבדים קוראים לאומן ובא לביתם וכ"כ השפיל עצמו שלא רצה לקרוא את האומן לביתו
ורב האי גאון פ' כד שלחו מותם סיני עדיף והשפיל רב וסוף עצמו ולא רצה לנהוג שררה בפני רבה היה חולק לו רבה כבוד ואפי' מקין דם לא קרא אותו לביתו לפי שהיו עושין כל צרכו בביתו של רבה
והרמ"ה ז"ל פ' כך הואיל שהשפיל רב יוסף את עצמו ולא רצה לנהוג שררה בפני רבה הניחא זכות ענותותו עליו ועל אנשי ביתו שלא חלה אחד מהם כל השנים שהשפיל רב יוסף את עצמו ולא רצה לנהוג שררה בפני רבה הניחא זכות ענותותו עליו ועל אנשי ביתו שלא חלה אחד מהם כל השנים שמלך רבה ואפי' אומן להקין דם לא קרא לביתו
והרין פירוש מסכתר לן: אבי ורבא ורבי זירא ורבה בר מתנה הוו יתבו בהדדי והוו צריכי רישא
כלומר היו צריכין למנות ראש עליהם לאותה שעה כדי שישנה להם ויסדר להם משניות וברייתות והם יקשו לו ותוא מתוך ולפי שהיו כלם חכמים ונבונים ראויים להיות ראשים ולא אחד מהם כפוף לחבריו ולא היה אפשר לאחד מהם למנות את השני כדי שלא יתקנאו בו שלישי או רביעי
לפיכך אמרו כל מאן דאמי מלתא ולא מפרכי להי רישא
אמר כל חד

^[2] פי' נעזר ערך אפי'